

Τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως

Πρωτοπρ. Γεωργίου Χρ. Εὐθυμίου
Ἐπικ. Καθηγητοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς
τοῦ Ε.Κ.Π.Α.

Ἡ ἁμαρτία.

Εἶναι γεγονὸς ἀναμφισβήτητο, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἁμαρτάνομε, «ὅτι οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ὃς ζήσεται, καὶ οὐχ ἁμαρτήσει». Ἐκεῖνο, ἐπομένως, τὸ ὁποῖο διακρίνει τὸν Χριστιανὸ ἀπὸ τὸν μὴ Χριστιανὸ δὲν εἶναι ἡ ἀναμαρτησία, ἀλλὰ ἡ μετάνοια.

Μετὰ τὴν ἀποστασία τῶν πρωτοπλάστων μετὰ τὴν διάπραξη τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, ἡ ἀρρώστια τῆς ἁμαρτίας μπῆκε γιὰ τὰ καλὰ στὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Ἡ ἁμαρτία, πὺν εἶναι ἡ ἀθέτηση τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ καὶ συνεπάγεται τὸν χωρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ Αὐτόν, ὁδηγεῖ τὸν ἄν-

ἄνθρωπο σὲ παρά φύσιν κατάσταση, ἐφ' ὅσον αὐτὸς εἶναι πλασμένος γιὰ νὰ ζεῖ σὲ κοινωνία μὲ τὸν ἐν Τριάδι Θεό.

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος πρὶν ἀπὸ τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ πορευόταν «ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου» (Ἠσ. 9,1), μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεό, ὑποχείριος τῆς ἁμαρτίας, τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ θανάτου. Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἦταν μοιραία γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀδύνατο νὰ σωθεῖ μὲ τις δικές του μόνο δυνάμεις. Ὁ «Προμηθεὺς Δεσμώτης» τοῦ Αἰσχύλου εἰκονίζει ἀκριβῶς τὴν τραγικὴ καὶ ἀδιέξοδη ἀνθρωπίνως αὐτὴν κατάσταση.

Ἡ ἐν Χριστῷ ἀπολύτρωση.

Ἄλλ' «ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ» (Α' Ἰω. 4,16). Ἀπὸ ἀγάπη ἔφερε στὴν ὑπαρξη τὸν ἄνθρωπο, τὸν ὁποῖο οὐδέποτε ἔπαυσε νὰ ἀγαπάει, ἀκόμη καὶ μετὰ τὴν ἀποστασία του. Καρπὸς τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ εἶναι καὶ τὸ σχέδιο τῆς θείας οἰκονομίας, τὸ ὁποῖο ἔθεσε σὲ ἐφαρμογὴ μετὰ τὴ διάπραξη τῆς προπατορικῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ προπαρασκευάσει τὸ ἔδαφος καὶ νὰ δώσει στὸν ἄνθρωπο τὴν εὐκαιρία ἐλευθέρως νὰ θελήσει ἐν Χριστῷ νὰ ἐπιστρέψει στὴν φυσικὴ του κατάσταση, κοινωνία καὶ σχέση μὲ τὸν ἐν Τριάδι Θεό.

Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ἐλάλησεν» (Ἑβρ. 1,1) ὁ Θεὸς στοὺς ἀνθρώπους μέσῳ τῶν δικαίων, τῶν πατριαρχῶν, τῶν προφητῶν. Προπαρασκεύασε ἔτσι τὸ ἔδαφος τῶν καρδιῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ προανήγγειλε τὴν ἔλευση τοῦ Μεσσίου γιὰ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο.

Καὶ «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ» (Γαλ. 4,4), ὁ ὁποῖος ἐγεννήθη «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου». Αὐτὸς κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς παρουσία του ἐφανέρωσε τὴν ἀλήθεια στοὺς ἀνθρώπους μὲ τὴν

διδασκαλία, τὴν ζωὴ καὶ τὰ θαύματά Του. Ἐν τέλει ὁ «Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεός», ὁ ὁποῖος «ἐκένωσεν ἑαυτὸν μορφὴν δούλου λαβών» (Φιλιπ. 2,7), γιὰ νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ ἀποκαταστήσει τὴν ἀμαυρωθεῖσα εἰκόνα εἰς τὸ «ἀρχαῖον κάλλος», ὑπέμεινε κατὰ τὴν ἀνθρωπίνη φύση ἐκουσίως πολλὰ ἀτιμωτικά πάθη, τὸν ἐπονείδιστο ἐπὶ τοῦ σταυροῦ θάνατο καὶ τὴν τριήμερο ταφή. Γιὰ νὰ ἀναστηθεῖ τὴν τρίτη ἡμέρα, νὰ ἀναληφθεῖ τὴν τεσσαρακοστὴ καὶ νὰ καθίσει ὡς Θεάνθρωπος πλέον «ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς». Γιὰ νὰ «πέμψη τὸν Παράκλητον τῷ κόσμῳ» κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὅταν φανερώθηκε δημοσίως ἐπὶ γῆς ἡ Ἐκκλησία ὡς Σῶμα Χριστοῦ, στὸ ὁποῖο ἐγκεντριζόμενος ὁ ἄνθρωπος σώζεται.

Μὲ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ σχεδίου τῆς θείας οἰκονομίας, ὁ Χριστὸς συνέτριψε τὸ διάβολο, τὴν ἁμαρτία, τὸν θάνατο καὶ ἔσωσε τὸν ἄνθρωπο, ἐλευθερώνοντάς τον ἀπὸ τὴν δουλεία στοὺς παράγοντες αὐτοὺς καὶ δίνοντάς του τὴν δυνατότητα ἐλευθέρως νὰ ἀνταποκριθεῖ στὴν κλήσιν τοῦ Θεοῦ, νὰ ἐπιστρέψει στὴ φυσικὴ του κατάστασιν, στὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεό, γιὰ νὰ πετύχει τὸν σκοπὸ τῆς ὑπάρξεώς του, τὸν ἁγιασμό, τὴν κατὰ χάριν θέωσιν.

Ἡ ὄσταση τοῦ Μυστηρίου.

Ἄλλ' ἐπειδὴ «ἔγκειται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος» (Γεν. 8,21) καὶ οἱ τρεῖς ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ διάβολος, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος καὶ ὁ κόσμος ὁ ἐν τῷ πονηρῷ κείμενος, παρεμβαίνουν στὴν πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν σωτηρία καὶ προκαλοῦν πτώσεις καὶ τραύματα, ὁ Χριστὸς ἤδη μετὰ τὴν Ἀνάσταση, ὅταν ἐνεφανίσθη στοὺς Μαθητές, παρέδωσε τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως μὲ τὰ ἀθάνατα λόγια Του «*ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται*» (Ἰω. 20,23).

Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο χάρισε στὸν ἄνθρωπο τὸ ἰατρεῖο γιὰ νὰ θεραπεύεται ἀπὸ τὴν ἀσθένεια τῆς ἁμαρτίας μὲ τὴν χάρη τὴν ἀπορρέουσα ἀπὸ τὴν θυσία τοῦ Χριστοῦ, ἐφ' ὅσον, βεβαίως, αὐτὸς συναισθάνεται τὴν κατάστασή του, συντρίβεται, μετανοεῖ καὶ καταφεύγει ἐλευθέρως σ' αὐτό, τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ, πού οἱ Ἅγιοι Πατέρες τὸ χαρακτηρίζουν ὡς «*δεύτερον βάπτισμα*».

Οἱ ὄροι τελέσεως τοῦ Μυστηρίου.

Τὸ ἰατρεῖο εἶναι πάντα ἀνοικτὸ καὶ ἐπισκέψιμο. Ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν δυνατότητα, ὅσες φορές ἀγωνιζόμενος τραυματίζεται καὶ ἀμαρτάνει, νὰ προσέρχεται ἐν μετανοίᾳ σ' αὐτὸ καὶ νὰ θεραπεύεται ριζικῶς, λαμβάνοντας τὴν χάρη τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν, πὸν πηγάζει ἀδιάκοπα ἀπὸ τὴν θυσία τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀναγνώσεως τῆς συγχωρητικῆς εὐχῆς ἀπὸ τὸν πνευματικὸ πατέρα, φέροντα ἐπιτραχήλιον, ὅπως ὀρίζει ἡ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας.

Γιὰ νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ εἶναι ἀπαραίτητο ὁ ἄνθρωπος νὰ προσέρχεται στὸ Μυστήριον μὲ πίστη σ' ὅλα ὅσα εἶπαμε, μὲ ἐπίγνωση τῆς καταστάσεώς του, μὲ προσωπικὴ ἀνάληψη τῆς εὐθύνης, μὲ συντριβὴ καὶ μετάνοια. Νὰ προσέρχεται ἐλευθέρως καὶ ὄχι ὑπὸ πίεση, ἀνάγκη ἢ σκοπιμότητα. Νὰ εἶναι ἀπολύτως εἰλικρινής, χωρὶς τὴ διάθεση νὰ ἀποκρύψει κάποιες ἢ κάποια ἔστω ἀμαρτία, ἀπὸ φόβον ἢ ντροπὴν.

Ἄν αὐτὸ συμβεῖ, ὄχι μόνον δὲν θὰ συγχωρεθεῖ καμμία ἀμαρτία, ἀλλὰ στίς προηγούμενες θὰ προστεθεῖ καὶ ἡ ἀμαρτία τῆς προσπαθείας ἐξαπατή-

σεως τοῦ πνευματικοῦ πατρός. Ἄλλ' «ὁ Θεὸς οὐ μυκτηρίζεται» (Γαλ. 6,7).

Τέλος, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ προσέρχεται στὸ Μυστήριον μὲ τὴν βεβαιότητα στὴν ἀλήθεια, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία ποὺ νὰ ὑπερβαίνει τὸ ἔλεος, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὑπάρχει, λοιπόν, ἁμαρτία ἀσυγχώρητος, πλὴν μιᾶς, τῆς ἀμετανοησίας, ὅπου ὁ ἄνθρωπος, ἐμμένοντας ἐγωιστικὰ στὴν ἁμαρτία του, ἀρνεῖται τὴν χάρι τῆς ἀφέσεως καὶ τὴν σωτηρία, διότι ὁ Θεὸς «θέλει μὲν πάντα ἄνθρώπους σωθῆναι καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμ. 2,4), ἀλλ' «οὐδένα ἀναγκάζει σωθῆναι».

Ἐμπόδια γιὰ τὴν προσέλευση στὸ Μυστήριον.

Γνωρίζουμε βεβαίως, ὅτι οὔτε ὁ διάβολος, οὔτε ὁ κακὸς ἑαυτὸς μας, οὔτε ὁ κόσμος, ποὺ ζεῖ χωρὶς Χριστό, καὶ «ὄλος ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται» (Α' Ἰω. 5,19), θέλουν νὰ προσερχόμαστε στὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως. Ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ ἀνιερὴ συμμαχία σκοπὸ ἔχει τὴν καταστροφή καὶ ἀπώλεια τοῦ ἀνθρώπου, πολεμάει μὲ λύσσα τὴ συμμετοχὴ του στὸ Μυστήριον, ναρκοθετώντας καὶ παγιδεύοντας μὲ διαφόρους τρόπους καὶ μέσα τὸ

δρόμο, πὸν ὀδηγεῖ σ' αὐτό. Ἄς ἀναφερθοῦμε σὲ μερικά, τὰ πιὸ συνηθισμένα.

Κατ' ἀρχάς, οἱ ἐχθροὶ αὐτοὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸν παρακινοῦν στὴν διάπραξη τῆς ἁμαρτίας, τὴν ὁποία ἐξωραΐζουν καὶ προβάλλουν ὡς κάτι τὸ φυσικὸ καὶ ἀκίνδυνο. Ὅταν ὅμως παρασύρουν τὸν ἄνθρωπο στὴν διάπραξη τῆς ἁμαρτίας, τότε μεγαλοποιοῦν τὰ πράγματα, προσπαθώντας νὰ τὸν κρατήσουν δέσμιο στὴν κατάσταση αὐτή. Τοῦ λέγουν, ὅτι ἡ κατάσταση εἶναι μὴ ἀναστρέψιμη καὶ δὲν ὑπάρχει σωτηρία γι' αὐτόν.

Ἄν δὲν πετύχουν τίποτα μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, ἐπιστρατεύουν τὸν φόβο καὶ τὴν ντροπὴ, πὸν αἰσθάνεται ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὴ διάπραξη τῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ τὸν ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν συμμετοχὴ στὸ Μυστήριο. Ἄν κι ἐδῶ ἀποτύχουν, τεχνηέντως προσπαθοῦν νὰ πλήξουν τὴν ἀξιοπιστία καὶ τὴν ἐχεμύθεια τοῦ πνευματικοῦ πατρός.

Ἀκόμη προσπαθοῦν νὰ τὸν ἀποτρέψουν ἀπὸ τὴν συμμετοχὴ στὸ Μυστήριο, ὑποδεικνύοντας ὡς ἐναλλακτικὴ λύση τὸ νὰ ἐξομολογηθεῖ ὁ ἄνθρωπος τὰ ἁμαρτήματά του στὶς εἰκόνες ἢ ἀπ' εὐθείας στὸν Θεό. Ἄλλ' ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἔδωσε στοὺς Ἀποστόλους καὶ τοὺς διαδόχους αὐτῶν, ἐπισκό-

πους καὶ κατ' ἐντολὴν αὐτῶν εἰς τοὺς πρεσβυτέρους, τὴν ἐξουσίαν τοῦ «δεσμεῖν καὶ λύειν» τὶς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ Μία, Ἁγία, Καθολικὴ καὶ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία, ἀπὸ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ὀδηγουμένη, καθώρισε τὸν συγκεκριμένο τρόπο τελέσεως τοῦ Μυστηρίου, μὲ τὸν ὁποῖο καὶ μόνο χορηγεῖται ἡ χάρις τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν στὸν ἄνθρωπο.

Ἄν σ' ὅλα αὐτὰ προσθέσουμε τὴν παρακίνηση ἀναβολῆς τῆς ἐξομολογήσεως γιὰ ἀργότερα ἢ καὶ γιὰ τὰ γεράματα ἀκόμη, ἢ τὴν πολὺ δόλια παγίδα, στὴν ὁποία πέφτει ὁ ἄνθρωπος ὅταν λέγει, γιατί νὰ πάω νὰ ἐξομολογηθῶ, ἀφοῦ θὰ ἁμαρτήσω καὶ πάλι, μὲ κίνδυνο νὰ φανῶ ὅτι ἐμπαίζω τὸ Μυστήριο, καταλαβαίνουμε, ὅτι ὁ Χριστιανὸς «*διαβαίνει ἐν μέσῳ παγίδων πολλῶν*» (Σοφ. Σειράχ 9,13) κατὰ τὴν πορεία του πρὸς τὸ μυστήριο τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως.

Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ τὰ ἐμπόδια καὶ οἱ παγίδες τῶν «*ἐχθρῶν τοῦ ἀνθρώπου*», ποὺ σκοπὸ ἔχουν νὰ τὸν ἀποτρέψουν ἀπὸ τὸ νὰ μετάσχει στὸ Μυστήριο, μᾶς βοηθοῦν νὰ κατανοήσουμε τὴν σημασία τῆς συμμετοχῆς μας σ' αὐτό, ποὺ εἶναι ὄρος «*ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ*» γιὰ τὴν σωτηρία μας, καθὼς καὶ τὴν

προσοχή και τὸν σεβασμὸ πού πρέπει νὰ μᾶς διακρίνουν, γιὰ νὰ γίνονται ὅλα «εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν» (Α' Κορ. 14, 40).

Ἐπιλογὴ πνευματικοῦ καὶ συνεργασία μαζί του.

Κατ' ἀρχάς, εἶναι ἀπαραίτητο μὲ πολλή προσευχή και πολλή προσοχή νὰ ἐπιλέξουμε τὸν πνευματικό μας πατέρα, ποιμένα «καλόν, γραμματισμένον, σοφόν, ἐνάρετον, εὐλαβῆ» (ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός), γιὰ νὰ κάνουμε ὑπακοή και νὰ συνεργασθοῦμε ἐλευθέρως, μὲ χαρὰ και ὑπομονή μαζί του γιὰ τὴν πνευματική μας προκοπή. Κατόπιν, εἶναι ἀπαραίτητο ἐκτὸς ἀπὸ τὴ συναίσθηση τῆς καταστάσεώς μας και τὴν εἰλικρίνεια τῆς ἐξομολογήσεως νὰ ἀναλαμβάνουμε πλήρως τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν διάπραξη τῶν «λόγῳ ἢ ἔργῳ ἢ διανοίᾳ» ἁμαρτιῶν και νὰ ἀποφεύγουμε νὰ ἐπιρρίπτουμε αὐτὴν στοὺς ἄλλους.

Ἐπίσης, ἀπολύτως ἀπαραίτητο εἶναι νὰ ἀπορρίπτουμε κάθε συμβιβασμὸ πρὸς τὴν ἁμαρτία και νὰ εἴμαστε ἀποφασισμένοι νὰ ἀγωνιζόμαστε ἀκατάπαυστα, μὲ ὑπομονή και πνεῦμα συνεργασίας μὲ

τὸν πνευματικό, γιὰ τὴν ὀριστικὴ νίκη κατὰ τῆς ἁμαρτίας. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, εἶναι αὐτονόητο, ὅτι θὰ δεχόμαστε μὲ χαρὰ τὶς συμβουλές, τὶς παρατηρήσεις καὶ τὰ φάρμακα, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ μᾶς ἐπιτιμᾷ ὁ πνευματικός, ὅταν τὸ κρίνει ἀπαραίτητο.

Πρὶν κλείσουμε τὴν σύντομη αὐτὴ ἀναφορὰ στὸ μυστήριο τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως, ἐπιθυμοῦμε νὰ θίξουμε μερικὲς ἀκόμη πτυχές αὐτοῦ, πὺ ἀπασχολοῦν τοὺς ἀνθρώπους, γιὰτὶ ὑπάρχει σύγχυση γύρω ἀπὸ αὐτές.

Ἡλικία συμμετοχῆς στὸ Μυστήριο.

Σχετικὰ μὲ τὴν ἡλικία, πὺ ἀρχίζει κανεὶς νὰ ἐξομολογεῖται, πιστεύουμε ὅτι καλὸν εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀρχίζει τὴν ἐξομολόγησιν ἀπὸ τὴν παιδικὴ ἡλικία. Ἀπὸ τότε πὺ τὸ παιδί ἀρχίζει νὰ διακρίνει τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ καταλαβαίνει ὅτι μὲ τὰ λόγια ἢ τὰ ἔργα του ἐνεργεῖ ἀντίθετα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Βεβαίως δὲν ὑπάρχει ὁ ἴδιος βαθμὸς συνειδητότητας ἢ καταλογισμοῦ τῆς ἁμαρτίας μὲ τοὺς ἐνήλικες, πλὴν ὅμως ἔτσι τὸ παιδί συνηθίζει νὰ ἀναλαμβάνει τὶς εὐθύνες του καὶ νὰ ζητεῖ συγ-

γνώμη γι' αὐτὲς ἀπὸ τὸν Θεό, κάτι ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀρίστη προπαρασκευὴ γιὰ τὴν ἀναμέτρηση μὲ τὴν ἁμαρτία, μέσα ἀπὸ τὴν συνειδητὴ συμμετοχὴ στὸ Μυστήριον, ὅταν μεγαλώσει.

Συχνότητα προσελεύσεως στὸ Μυστήριον.

Ὡς πρὸς τὴν συχνότητα προσελεύσεως τοῦ ἀνθρώπου στὸ Μυστήριον τοῦτο ὑπάρχουν διάφορες ἀπόψεις. Ἐμεῖς πιστεύουμε, ὅτι ἡ συχνότητα δὲν πρέπει νὰ προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν περιδεῆ συνείδηση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀνάγκη πνευματικῆς ἐξαρτήσεως αὐτοῦ ἀπὸ τὸν πνευματικό, ποὺ τὸν ὀδηγεῖ χωρὶς πραγματικὸ λόγο κάθε τρεῖς καὶ λίγο στὸ ἐξομολογητήριον, ὅπως τὸν κατὰ φαντασίαν ἀσθενῆ στὸν γιατρό.

Ἐπίσης, δὲν πρέπει νὰ καθορίζεται βάσει τῆς χαλαρῆς συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς τυπικῆς, κατ' ἔθος ἢ μαγικῆς προσεγγίσεως τοῦ Μυστηρίου, διότι καὶ αὐτὸ πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τὴν συνειδητὴ προσέλευση στὸ μυστήριον μὲ συντετριμμένη καρδιά.

Οὔτε πάλι πρέπει νὰ συνδέεται ἀποκλειστικῶς μὲ τὴν συμμετοχὴ στὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, γιατί ἔτσι μπορεῖ νὰ ἐκφυλισθεῖ σὲ μιὰ τυ-

πικὴ διαδικασία λήψεως τῆς ἀδείας τοῦ πνευματικοῦ γιὰ νὰ κοινωνήσῃ ὁ ἄνθρωπος. Ἡ συχνότητα συμμετοχῆς στὸ Μυστήριον δὲν εἶναι αὐστηρὰ καθορισμένη.

Ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπου, τὶς ἀνάγκες καὶ τὶς πτώσεις τοῦ στήν διεξαγωγῆ τοῦ πολέμου κατὰ τῶν ὁρατῶν καὶ ἀοράτων ἐχθρῶν τῆς σωτηρίας του. Δηλαδή, ὁ Χριστιανὸς προσέρχεται στὸ Μυστήριον, ὡς ἂν κινεῖται ἐπὶ ἄσπετον ὁδόν, ὅπως καὶ ὁ ἄνθρωπος πηγαίνει στὸν γιατρόν, ὅταν εἶναι ἄρρωστος.

Ἐπιτίμια.

Δυὸ λόγια γιὰ τὰ ἐπιτίμια. Κι ἐδῶ ὑπάρχει πολλὴ σύγχυσις. Ἀκούγονται καὶ γράφονται σχετικῶς τὰ πλέον ἀντιφατικὰ πράγματα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν ἑτεροδόξων διδασκαλιῶν.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, τὰ ἐπιτίμια δὲν εἶναι ποινές, πού πρέπει νὰ ἐκτίσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς γιὰ νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν θεῖαν δικαιοσύνην, ὅπως ὑποστηρίζουν οἱ αἵρετικοί. Τὰ ἐπιτίμια εἶναι φάρμακα πνευματικά, τὰ ὅποια χορηγοῦνται μὲ πολλὴ προσοχὴ καὶ διάκρισιν ἀπὸ τὸν πνευματικόν, ὅταν κρίνῃ ὅτι χρειάζεται νὰ ἐνισχυθῇ ὁ πιστὸς στὸν

ἀγώνα γιὰ τὴν καταστολὴ τῶν παθῶν καὶ τὴν παγίωση τῆς μετανοίας του. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἐπιβολὴ τῶν ἐπιτιμιῶν δὲν εἶναι ἀναγκαῖος ὄρος γιὰ τὴν χορήγηση τῆς ἀφέσεως.

Τὰ ἐπιτίμια χορηγοῦνται ἀπὸ τὸν πνευματικὸ ἀπαθῶς, μὲ ἀγάπη καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογα μὲ τὴν σοβαρότητα τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ πάθους, ποὺ καλοῦνται νὰ θεραπεύσουν, καθὼς καὶ μὲ τὴν ἐτοιμότητα καὶ διάθεση τοῦ πιστοῦ γιὰ μετάνοια.

Εἶδη δὲ ἐπιτιμιῶν εἶναι ἡ πρὸς καιρὸν ἀποχὴ ἀπὸ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἡ ἐπὶ πλεον νηστεία, προσευχή, ἐλεημοσύνη, οἱ γονυκλισίες κ.ἄ.

Ἐπιθυμοῦμε νὰ κατακλείσουμε τὴν ἐργασία μὲ σύντομη ἀναφορὰ σὲ δύο παραμέτρους τοῦ θέματος ἐξόχως ἐνδιαφέρουσες καὶ ἐπίκαιρες, γύρω ἀπὸ τίς ὁποῖες ὅμως ὑπάρχει πλήρης σύγχυση, ποὺ ἐγκυμονεῖ μεγάλους κινδύνους.

Πρόκειται γιὰ τὴ σχέση τοῦ μυστηρίου τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως μὲ τὴν «ἐξομολόγηση» τῶν αἰρετικῶν καὶ γιὰ τὴν σχέση τοῦ Μυστηρίου τούτου τῆς Ἐκκλησίας μὲ τὴν ψυχοθεραπεία ἢ τὴν ψυχανάλυση.

Διαφορές μυστηρίου Ἐξομολόγησεως καὶ «ἔξομολόγησεως» αἰρετικῶν.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο θέμα, ἐκ προοιμίου λέγομε, ὅτι ἡ ὁποία ὁμοιότης εἶναι ἐξωτερική. Ἡ Ἐκκλησία ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐμπνεομένη καὶ καθοδηγουμένη, μὲ τὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας - Ἐξομολόγησεως χορηγεῖ στὸν εἰλικρινῶς μετανοοῦντα καὶ ἐξομολογούμενον ἐνώπιον τοῦ πνευματικοῦ, τὴν σωστικὴν χάριν τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν. Οἱ αἰρετικοὶ καὶ ὅλοι οἱ ἀποκόψαντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, δὲν ἔχουν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐπομένως τὰ «μυστήριά» τους εἶναι ἀπλὲς ἀπομιμήσεις τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ φυσικὰ δὲν χορηγοῦν τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία δὲν ὑπάρχει στὴν αἵρεση. Αὐτὸ ποὺ εἶπαμε γενικῶς γιὰ τὰ «μυστήρια» τῶν αἰρετικῶν ἰσχύει βεβαίως καὶ γιὰ τὴν «ἔξομολόγηση» τῶν αἰρετικῶν. Κατόπιν ὅλων αὐτῶν καθίσταται προφανές, ὅτι ἀποτελεῖ βαρυτάτη ἁμαρτία ἢ τυχὸν συμμετοχὴ Ὁρθόδοξων Χριστιανῶν στὰ «μυστήρια» τῶν αἰρετικῶν, ὅπως καὶ ἡ παροχὴ τῶν Μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας στοὺς ἐμμένοντας στὴν αἵρεση.

Διαφορές Ἐξομολογήσεως καὶ ψυχοθεραπείας/ψυχαναλύσεως.

Καὶ ὡς πρὸς τὸ δεύτερο καὶ τελευταῖο θέμα, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ὅποια ὁμοιότης μεταξὺ ἐξομολογήσεως καὶ ψυχοθεραπείας ἢ ψυχανάλυσεως εἶναι ἐξωτερική.

Στὸ μυστήριον τῆς Μετανοίας - Ἐξομολογήσεως οἱ πρωταγωνιστὲς εἶναι τρεῖς· ὁ Χριστός, πὺν χορηγεῖ τὴν χάρη τῆς ἀφέσεως, ὁ πνευματικός, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὡς διάκονος τῆς καταλλαγῆς, ὑπηρετεῖ στὴν τέλεση τοῦ μυστηρίου καὶ ὁ ἐν συντριβῇ καὶ μετανοίᾳ ἐξομολογούμενος, ὁ ὁποῖος ζητεῖ καὶ λαμβάνει ἀπὸ τὸν Χριστὸν διὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς τὴν χάρη τῆς ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν, τὴν συνακόλουθο ψυχικὴ ἰσορροπία καὶ τὴν ἐν γένει πνευματικὴν ὑγεία.

Κυρίαρχα στοιχεῖα ἐδῶ εἶναι, ἀφ' ἑνὸς ἡ ἐλεύθερη βούληση τοῦ ἀνθρώπου νὰ λυτρωθεῖ ἀπὸ τὰ δεσμὰ τῶν παθῶν, ἀπὸ τὴν ὑπαρξιακὴ σύγχυση καὶ τὸ κενό, καὶ νὰ μεταστεῖ ἀπὸ τὴν παρά φύσιν ζωὴ τῆς ἀμαρτίας στὴν κατὰ φύσιν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ παντοδύναμος χάρη τοῦ Θεοῦ ἢ

«τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα».

Στὴν ψυχοθεραπεία καὶ τὴν ψυχανάλυση, αὐτονόμως ἐνεργοῦσες, οἱ πρωταγωνιστὲς εἶναι δύο ὁ ψυχοθεραπευτὴς ἢ ὁ ψυχαναλυτὴς καὶ ὁ ἀσθενής, ὁ ὁποῖος βιώνει τὰ πάσης φύσεως ὑπαρξιακὰ ἀδιέξοδα. Ἐδῶ ὁ ψυχοθεραπευτὴς προσπαθεῖ αὐτονόμως, μὲ μόνη τὴν ἐπικουρία τῆς ἐπιστήμης, χωρὶς τὴν χάρη τοῦ Θεοῦ, νὰ προσεγγίσει τὸν ἄνθρωπο καὶ μὲ διαφόρους μεθόδους καὶ ἀγωγές, φαρμακευτικὲς ἢ μὴ, νὰ τὸν βοηθήσει κατασταλτικὰ ἢ ἐξισορροπητικὰ σὲ κάποιο ἐπίπεδο, πάντως ποτὲ θεραπευτικὰ, ἐφ' ὅσον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προσεγγίσει τὸ ταραγμένο ὄντολογικὸ βᾶθος τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖο εἶναι ἀπροσπέλαστο στὴν ἀνθρώπινη παρατήρηση καὶ τὸ πείραμα.

Ἐπομένως ἀντιλαμβανόμεθα, ὅτι ἐξομολόγηση καὶ ψυχοθεραπεία εἶναι διαφορετικὰ μεγέθη, μὴ συγκρίσιμα, τὸ μὲν θεανθρώπινο, τὸ δὲ ἀνθρώπινο.